

ПУБЛІЧНА СОЦІОЛОГІЯ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Круглий стіл “Демократія і суспільна трансформація в контексті війни на Донбасі”¹

Вступне слово

Продовжуємо публікацію матеріалів круглих столів у рамках спільного проекту Інституту соціології НАН України, журналу “Соціологія: теорія, методи, маркетинг” та фонду “Демократичні ініціативи” ім. І.Кучеріва “Публічна соціологія як чинник розвитку громадянського суспільства в Україні”, що здійснюється за фінансової підтримки Міжнародного фонду “Відродження”.

Черговий круглий стіл за участю американського дослідника, професора політичних наук університету Сан-Дієго (США) Михайла Алексеєва було присвячено обговоренню проблем підтримки демократії та різних аспектів суспільної трансформації в Україні в контексті війни на Донбасі. Війна — а ми вважаємо, що українське суспільство переживає саме війну — є чинником, який має багатомірний та далекосяжний за своїми соціальними, політичними та інституціональними наслідками вплив на перебіг і поза тим складних перетворень в українському суспільстві, на систему його ціннісних та політичних орієнтацій. Для соціологів є також очевидним, що дію цього фактора в усіх його проявах необхідно об’єктивно досліджувати й пояснювати.

Змістовним прологом, а також — конструктивним приводом до обговорення цієї проблематики у форматі круглого столу став виступ професора М.Алексеєва. На основі емпіричних даних моніторингових досліджень Інституту соціології НАН України та у тісній співпраці з нашими колегами, зокрема з професором Є.Головахою, М.Алексеєв детально проаналізував динаміку суспільної підтримки демократії в контексті війни на Донбасі. Основні ідеї цього виступу і ключові його питання — “*як війна впливає на підтримку демократії у суспільстві?*” і “*чому зростання ступеня насильства, пов’язане з війною, підвищує підтримку демократичного правління серед одних членів суспільства і зменшує серед інших?*” — згодом розвинені автором у формат статті. Її публікація передуватиме подальшим коментарям і тезам учасників обговорення цього круглого столу, об’єднаним у своїх різних аспектах соціальним контекстом війни. Серед цих аспектів: теоретико-методологічні проблеми та перспективи дослідження феноменів демократії та війни, вивчення динаміки політичних та ціннісних орієнтацій, трансформації групових ідентичностей в українському суспільстві, соціальних ефектів травми війни та її подальших наслідків, соціальних проблем

¹ Засідання круглого столу відбулося 29 березня 2017 року.

адаптації внутрішніх переселенців, витіснених війною зі звичного середовища, та ін.

Ми сподіваємось, що публікація матеріалів цього круглого столу робить актуальний внесок у системне дослідження складних проблем суспільно-політичної трансформації соціуму, країни, держави, зокрема пов'язаних із чинником війни, а також сприятиме суспільному запитові на дослідження вітчизняної соціології як об'єктивне експертне знання.

ВІКТОР СТЕПАНЕНКО,
доктор соціологічних наук, член редколегії журналу

UDC 519.8

MIKHAIL A. ALEXSEEV,
San Diego State University

War and Support for Democracy: The Asymmetry of Direct Exposure and Socialisation Effects

Abstract

Addressing theoretical debates and conflicting empirical findings on whether and how individual-level war exposure may affect political orientations, the study statistically tests the relationship between different types of exposure to the ongoing Donbas war among residents of Ukraine and their support for democracy and authoritarianism, as well as for their country's membership in the EU and NATO vs. the Russia-Belarus union. Using the 2016 Ukrainian public opinion survey conducted by the Institute of Sociology of Ukraine's National Academy of Sciences (N=1,802), the analysis shows that controversies in the literature are explained, in part, if a distinction is drawn between war exposure that is direct (experienced personally) and indirect (experienced through socialisation). Multiple regression analysis – controlling for differences in region, language, ethnic self-identification, gender, religion and other socio-demographic variables – reveals robust non-random but asymmetric effects of war exposure on political orientations. Direct war exposure weakens support for democracy while socialised war exposure strengthens it. Both exposure types strengthen Euro-Atlantic geopolitical orientations. The Russian news media use weakens those orientations and reduces support for democracy.

Keywords: war, democracy, authoritarianism, conflict, Ukraine, NATO, EU, Russia, Donbas, surveys